

شده چون ایشان همانند دولت دلمه بودند بهمان
پیمان شامی اکتفا گردیم و بعد هم رفته نوشته شد
و اطمینان مردم مرحمت فرمودند رفتند جواب بیاوردند
تا حال جواب نیاوردند با اینکه مجلس حضورا از
ایشان جواب خواست و حال غیر از سابق است که
علماء و جمعیت شهری اجتماع نمایند در محل حکومت
و عزل شود حالا ملکت مرکز دارد باید جواب
بمجلس بیاید .

دبیر الملک - جواب مجلس هم تهیه شده
امشب فرستاده میشود .

آقا میرزا فضلعلی - از آستانرا چیزی
نوشته اند خوانده شود قرائت نمودند فریب باین
مضمون در باب جنگل آستانرا که سابقا اجاره داده
بودند بشخص فرنگی مدت آن منقضی شده حالا
گویا دوباره دیدن اطلاع و تصویب مجلس همان
شخص اجاره دادند اهالی اینجا از این کار خیلی
مأیوس شده اند مستعدی از امنای ملت هستند
که نوعی فرمایند این نفع راجع بقود ملت و
دولت باشد .

دبیر الملک - این مسئله بما ربطی ندارد
میفرمائید از وزارت خارجه تحقیق نمائیم اطلاع
بهمیم در این موقع مغیر السلطنه در مجلس حاضر شده
اظهار داشت یکی از فقرات صحبت دیروز در خصوص
فرازنامه بانک ملی ناقص ماند و آن مسئله تاریخ
شمسی و قمری است و گمانم اینست این را هم بانک
ملی قبول کرده باشد پس از فی الجمله مذاکره
و کلاه بعضی از مؤسین بانک که حضور داشتند
آن مسئله را هم تصویب نموده فرازنامه بانک ملی
را که روز شنبه در مجلس مخصوص تصویب و تصحیح
شده بود قرائت نمودند و ورقه برای منتشر با کثرت
آزاد چهار کرور استقراض دولت از بانک بحساب
جاری دولت بابانک بطوریکه در فرازنامه نوشته و
مقرر شده بود تصویب شد .

مذاکرات روز سه شنبه ۹ شهر صفر المظفر ۱۳۲۵ دارالشورای ملی

پس از انعقاد مجلس حاجی محمد وکیل کرمانشاه
دو روزه تلگراف که از طرف اهالی کرمانشاه
رسیده بود قرائت کرد فریب باینمضمون (۱) توسط
و کلاهی کرمانشاه حضور حجج اسلام و رؤسای
مجلس شورای ملی در این پنج شبانه روز که
بتلگرافنامه متحصن شدیم نتیجه این شده که چند نفر
علمای گراک سیرت معض خاطر چند نفر مفرضین که
حکم تبعید آنها شده بود نگذاشتند تبعید شوند
هلاوه در خانه رئیس العلماء جمع شده با اشرار و
سر بلز در پشت بام رفته حکم بجهاد نموده فریب یک
ساعت سینه ما بیچارگان را هدف گلوله ساخته
چهار نفر متول و چند نفر مجروح و هنوز معلوم
نیست مجروحین از زوار و سادات و غیره چند نفر
هستند اگر اساس مجلس محترم شورای ملی برای
رفع تعدیات است برای خدا چاره نماند و هر گاه
برای پایداری مفرضین است جواب بدهید تکلیف
خود را دانستد بکجا باید پناه ببریم تفضل بزرگی
نهدید چاره نماند (۷) از طرف مجلس مقدس امضای
دائر یونین انجمن و از طرف لولایی دولت تبعید
مفرضین رسید امروز صبح خواستیم بیرویم مخالفت

شده که اینها هم جمع شدند و اینها هم
صدام السلطان و جمعیت ما را غلبه کرتند
فرام آید ما با عشق ترمول تلگراف به مجلس و
بها کیای ما یونی کردیم نتیجه این شد امیرالمؤمنین
باین وضع چه طور برویم بهانههای خود گرفتند
رئیس - غیر از اهالی آذربایجان که تریب
صعب است و کلا خود را نموده با احترام روانه
کردند سایر ولایات تفرقه و آفرینش ما که خودشانرا
در این مورد بروز دهه مثل فرودین و کرمانشاه
و غیره

حاج معین التجار - آپ از خارج اطلاع
حاصل شده نوشته اند اهالی آنها دوفرقه شده و
هر کدام بیست هزار نفر هستند هر حکمی یک
طرف بشود اسباب فساد خواهد شد و علاوه از اهل
شهر الوارهم بحمايت دوطرف آمده اند اگر صلاح
میدانید دو نفر از طرف مجلس بروند تلگرافنامه
حضورا با آنها گفتگو کرده وضعیت نمایند و
ساکت کنند تا اینکه مأموری برود

رئیس - همین طور که گفتید تلگراف خود
و امروز برای کار مجلس بپاریز رفته بود و چون
تحقیق کردم ساکت نشوند بالاخره قرار شد
یک نفر وکیل هم از اینطرف بیاید و همین طور
تلگراف کردند .

آقا سید حسین - تمام این افتشاشات و
صداها که در همه جا بلند است مثل رعد فرودین
و جاهای دیگر برای نداشتن نظامنامه بلدی است
فرستادن آن از همه چیز مقدم تر است پس اول
نظامنامه بلدی را بنویسید تمام خود بولایات بفرستید
که رفع این افتشاشات بشود

حاجی سید نصر الله - نظامنامه انجمن بلدی
ربط باین مسئله ندارد آن نظامنامه انجمن
ایالتی است و نوشته شده یک روز کار دارد که تمام
شده در مجلس قرائت شود .

رئیس - جیاضی مشغول نوشتن نظامنامه
انجمن ایالتی هستند بلکه روزی پنج ساعت و ۶ ساعت
مشغول هستند ولی هنوز تمام نشده یکروز دیگر
کار دارد که یک نوبس شود و در کمیسیون قرائت
شده بعد در این مجلس خوانده شود پس از تصویب
بصحه همایونی برسد اما اینها طاری هستند و صیغه
دزدند که یکی دوزوز صبر نیکند .

آقا سید حسین - گفتگوی اهالی کرمانشاه
باید یکدیگر دوسر انجمن ایالتی است نه در خصوص
و کلاهی که باید بیایند بمجلس این تلگرافی که مفریه
شده یک نفر وکیل هم از آن طرف بیاید نمی تواند
رفع مخالفت آنها را باید یکدیگر نخواهد کرد .

حاج معین التجار - اهالی کرمانشاه منتظر
رای مجلس و حکمی از طرف آنها هستند اگر
تلگرافی بطوریکه عرض کردم بشود گمان میکنم
آنها ساکت بشوند .

رئیس - اگر متقاعد میشدند بآن تلگرافات
که کردیم ساکت شده بودند و این حرفها نبود و سه
روز پیش تلگراف شد تا نظامنامه برسد در روز طول
دارد باید صبر نمایند و امروز بتوسط تلگراف گفتگو
هائند معلوم شد دست بندی کردند این طرف هم
یکدیگر بنام وکیل بفرستیم معلوم گفتیم بفرستید .

آقا سید عبدالحسین - چونکه هنوز در مازا
میلا داشته و میدارد این است گویا که باید بجای
دولت و ملت باشد و باعث اتحاد ما یک دولت

بصحه بلدی را حاکمیت صحبت تمام دولت و ملت
شده فرمودید میشود روزها تمام یا خواهند سکرت
مصلحتند کی شده خواهند شد صحبت عدله میشود
گفته میشود منته روز دیگر صحبت قانون میشود
گفته میشود چند روز دیگر تمام میشود وقت مجلس
تنگ است و ملت جنگ آمده افتاد بنده این است
امروز این انطه بشود بهتر است از فردا مافوق
خیابان هستیم و آلهافوقه مجریه وقتیکه قوه اجرائیه
نشد اسباب خرابی خواهد شد .

آقا میرزا فضلعلی آقا این مائیکه گفتید
صحیح است ولی یک کسی میخواهد ببیند که مجلس
شب روز دو کار است یا نه چه در انجمنها وجه در
مجلس وجه در خارج اگر کار اصنافان پیش نیاید
بود نظامنامه بلدی تا حال تمام شده بود .

آقا میرزا ابوالحسن خان - رئیس مجلس
در خارج از مجلس نماینده مجلس است امروز در
حضور ایشان آن تلگرافی که در باب اهالی کرمانشاه
شده است باید به بنیام نتیجه چه شده اگر نتیجه
نهیستد البته باید استادگی کرد و خواست .

حاجی معین التجار - تمام اهالی کرمانشاه
امروز دوفرقه هستند و اسباب فساد برپا شده نمیشود
بگوئیم باید منتظر نتیجه باشیم و منم نمیگویم
و ایضا که رئیس داده است مخالفت شود میگویم
دو نفر از طرف مجلس بروند صحبت بکنند شاید
ساکت بشوند .

اسدالله میرزا - مشکل است اهالی کرمانشاه
متقاعد شوند بآمدن و سکین اینها حرفشان در سر
انجمن صلی است و انگی این قتل که شده استادگی
دارند خوب است تلگراف شود که انجمن محلی
توقیف باشد .

حاج ملک محمد - مشکل است باینهم
ساکت شوند عقیده بنده این است تلگراف بشود
که انجمن باقی باشد و مأمور برای رسیدگی خواهد
آمد آنها هم بروند خانهای خودشان .

آقا میرزا ابوالحسن خان - در تلگراف وزارت
داخله نوشته شده انجمن باقی باشد در اینصورت از
اینجا تلگراف شود که انجمن توقیف باشد صحیح
نخواهد بود .

آقا سید حسن تقی زاده - عقیده ام اینست از
هر شهری که اختلافات انتخاب برپا شده و غیر
همه مشکل است آنرا دوفرقه بلیتیکه فرض کنیم
زیرا که این مسئله امروزه در ملکت مانیست پس
همین طوری که رئیس فرمودند جمعی درست
تعیینند جمعی هیچ تعیینند آنهاست که تعیینند
پیش افتادند در این صورت باید منتخبین اول را
قبول کرد آنهاست که راضی باین امر نیستند حق آدم
گشتن ندارند حق شکایت بحکومت و مجلس دارند
بیایند اثبات کنند و در هر جایی انجمن کرده و
فوراً چند نفر از و کلا فرستادند خیلی خوب کار
کردند .

حاج سید نصر الله - وقتیکه عدد مخالفین
کثیر باشد چه باید کرد دفع آنها را بکنیم اسباب
فساد شود یا باید مراعات بشود

آقا سید حسن تقی زاده - این نظریه که ما
داریم که دوطرف هستند بنده است چند نفر متغذین
هستند بجهت استعداد و کسر شئون خودشان و
دیر ملتفت شدن باعث این فسادها میشود

آقا میرزا ابوالحسن خان این صحیح است

که باعث همین کمبودها بعضی از متنفذین هستند ولی حتی اگر اینها باید ملاحظه کرد غورنری نشود آنها هم از ملت هستند اگر این جلوگیری نشود باعث غورنری و افتخار میشود .

حاج امجد السلطان - اموات کرمانشاه اهمیت دارد و با این تلگراف که بآنها مخابره شده بهتر خواهد شد و امروز با این تلگرافات آن طرف ساکت نمانند شد بجهت آنکه حمایت کن آنها آقایامیدابوالقاسم و غیره هستند اگر بخواهید اصلاح شود عیال تلگراف خود بپهره طرف انجمن توفیق دوست از اخطا نکنند تا ما دور برسد .

رئیس - خلی مذاکرات دو این باب شده عقیدام این است گفتگوی حضوریکه در تلگراف خانه شده بهیچیم چه نتیجه میدهد اگر نتیجه نداد آتوقت تلگراف از طرف مجلس میکنیم شاید فعلا تلگراف ما هم اثری نبخشند و حالا رایزنی انجمن مایه داده که پس از تصویب در مجلس باید بوزارت مایه نوشته شود اهمیت دارد امر مایه خیلی عقب افتاده است .

وثوق الدوله - این چندروزه در کمیسیون مایه مذاکرات خیلی شد و نتیجه مذاکرات این شد که قبل از میزنی علمی تفاوت هلیکه حکام کل معامله مینمایند در دستور العمل جمع شود دیگر اینکه جنس دیوانی تغییر و مبادله بنقد میشود و دیوان عین جنس بگیرد یکی هم میزنی سیستان و غیره که پارسال شده بود و آصف الدوله خواست کرد مبلغی از آن در حق خود و اتباعش مواجب بر قرار شود اینهم داده نشود و در دستور العمل جمع شود .

آقا شیخ حسین شهیدی - این تفاوت عمل جزو اصل مالیات که نبود زیادتی بود که حکام بظلم میکردند این مجلس که عین عدل است بجهت فائده این حکم را میکند که جزو مالیات بشود .

وثوق الدوله - اولاد باید دانست برای مصلحتی این کار میشود و آن اینست که شش کروم خرج بیش از دخل است یعنی مالیات شانزده کروم است خرج بیست و یک کروم لابد باید این اصلاح بشود یا باید بجمع افزوده شود یا از خرج کسر شود و اینهم نمیشود مگر بعد از میزنی علمی و آنهم طول دارد پس باید اصلاحاتی قبل از میزنی بشود حال این تفاوت عملی که حکام کل میکردند از دست برود یا در دستور العمل جمع شود ؟

آقا شیخ حسین شهیدی - این رای را مجلس تصویب نماید باعث نفرت عموم مردم خواهد شد و رفته رفته حکام زیاد خواهند کرد .

وثوق الدوله - بعد از تصویب و اصلاح وزارت مایه بوجوب آبخ و ستند دریافت خواهد کرد و منقش خواهد گذاشت که زیادتر گرفته نشود .

فقه السلطنه - عرض میکنم این تفاوت عملی که نمیکویند چیزی نیست که یکدینار ضرری بر عیبت داشته باشد و ابدأ صد دینار زیاد نمی هود این معمولی هر ولایتی است که هفت و هشت است و هیچ کس هم سر در نمی آورده مگر مستوفی های ولایتی باز از آنها صوت گرفته و بجهان طوط سابق دریافت کرد .

حسام الاسلام - تفاوت عمل اینطور که توضیح وترجمه شد صحت پیشکش است و جهت ترغیب کرده پیشکش هم ترغیب کرده حال میخواهم بدانم این

تفاوت عمل از روی کدام پیشکش است .
آقا شیخ حسین شهیدی - تفاوت عمل اضافه جمعی است که خصاصجات و غیره بسته می شود این مطلب را مجلس این بسمند بعد حکام هم چیزی علاوه نمایند آتوقت اسباب بی اتمادی خواهد شد اگر حدی معهود و معین شود که تعدی نمایند ضرری ندارد .

آقا میر عماد - این در کتابی است یک کتابچه دولتی و یکی کتابچه حکومتی این تفاوت عدل همان کتابچه حکومتی است که هه ساله می گرفتند حالا از جیب حکومت دو آورده بکیسه دولت داخل میشود .

آقا سیدعلینقی - مالیات سه طریق از رعیت میکردند یکقسم از روی کتابچه قدیم یک قسم دیگر که باسم تفاوت عمل حکام میکردند که قدری از آن بدولت هم عاید میشد قسم دیگر اضافه که از رعیت میکردند این نه بدولت میرسد و نه بحکومت این اضافه را باید اسقاط کرد .

وکیل التجار - دوماخذ است یکی مالیات و یکی اینکه باسم تفاوت حکام میکردند و لسی در گرفتن تعدی می کردند بنده عرض می کنم که این تفاوت بطور تعدیل و تساوی از فقرا و اغنیای گرفته شود .

حاجی معین التجار - معمول بود که حکام یک پیشکش میدادند و یک تفاوت علمی می گرفتند اما معلوم نبود که چه قدر میکردند مثلا از فارس دوپست هزار تومان یا بیشتر تفاوت عمل بود ولی حاکم هشتصد هزار تومان باین اسم میگرفت حالا ه این تفاوت عمل بجمع دولت می آید باید وزیر مایه آنرا صورت بدهد که زیاد از این نگیرند .

حاجی سید اسمعیل - چند مجلس است که گفتگوی اصلاح مایه شده و تا ما صحبت از طرف دخل شد که زیاد بشود هیچ از طرف خرج مذاکره نشد که چقدر است و چقدر کسر دارند تا مردم بدانند و بجان و دل بدهند اگر کسری هست پس بهتر آنست که اول خرج را معین نمایند .

رئیس - حق باشا است دو تمام مالک دنیا اول خرج را معین می نمایند بعد بر حسب آن خرج دخل پیدا نمیکند که اگر مقابل آن خرج دخل نداشته باشند فرض میکنند و از خرج کسر میکنند ولی امروزه این خرجی که هست نمی شود از او چیزی کسر کرد بلکه اگر بشوایم بعضی ادارات را اصلاح کنیم بر خرج افزوده خواهد شد پس ما باید اول فکر دخل کنیم و میدانیم که در مملکت ما خیلی چیزها است که نفع کلی دارد از قبیل راه شوسه و آهن و غیره ولی اینها هم معارج لازم دارد و این هم معلومست که اگر تعدیل علمی بشود نفع کلی دارد ولی آن طول دارد پس حالا تا آن ترتیب درست یک طوری اصلاح کنیم .

آقا شیخ حسین شهیدی - تفاوت عمل را معین کنند که چقدر است تا زیاد از آن گرفته نشود .
آقا میرزا ابوالحسن خان - مثلا تفاوت عملی که حکام از فارس میکردند و قوام الملک امسال قبول کرد زیاد بر آن نگیرند و بر مردم هم گرفته نشود .

آقا میرزا ابوالحسن خان - مثلا تفاوت عملی که حکام از فارس میکردند و قوام الملک امسال قبول کرد زیاد بر آن نگیرند و بر مردم هم گرفته نشود .

آقا میرزا ابوالحسن خان - مثلا تفاوت عملی که حکام از فارس میکردند و قوام الملک امسال قبول کرد زیاد بر آن نگیرند و بر مردم هم گرفته نشود .

اعلان کنند که اینقدر باید بدهد اگر اینطور باشد بنده عرض میکنم که این عین عدالت است و اگر عسر بگیرند خیلی از این زیادتر است .

آقا سیدحسن تقی زاده - اگر چه امروزه ترتیب صحیحی باین زودی داده نخواهد شد و میزنی علمی هم بآن ترتیب خرج زیاد لازم دارد ولی بنده عرض میکنم که مایه را از حکام بگیرند بمحصلین وزیر مایه بدهند که آنها دریافت کنند اما ملاحظه در این صورت لازم است یکی بودن عدلیه در هر ولایتی و یکی نظارت انجمن محلی مایه عدلیه باین رودی مؤسس نخواهد شد و بقانون نظامنامه انجمن محلی میتواند نظارت داشته باشد خوبست که عیال عدلیه و نظارت مایه هر دو با انجمن محلی باشد و محصلین وزیر مایه دریافت مالیات نمایند حکام دیگر مداخله نکنند .

رئیس - بلی باید بنظارت انجمن محلی باشد .

آقا میرزا ابوالحسن خان - حرف در این بود که این تفاوت گرفته بشود یا نه .

آقا سیدحسن تقی زاده - در گرفتن تفاوت حرفی نیست ولی محصلین وزارت مایه بگیرند نه حکام .

وثوق الدوله - این حرفها اینکه زده میشود و این مساواتی را که میخواهیم آن از روی میزنی علمی میشود و آنهم طول دارد این تفاوت عمل را حکام معمولاً از راهها میکردند از گرفتن این هیچ وقت شکایت نداشتند اگر شکایت هم میکردند از زیادی بود که حکام میکردند و از این تفاوت هم چیزی بکیسه دولت نمی آید مگر اندکی حالا در این صورت چه ضرر دارد که وزیر مایه بصورت صحیحی بدهد و مردم هم اعلان شود که مالیات شما اینقدر است و هرگاه کسی زیادتر بگیرد مجازات بشود و از طرف وزیر مایه مفتش هم باشد انجمن محلی هم نظارت داشته باشد با این ترتیب چه عیب دارد ؟

وکیل التجار - این تفاوت عمل بنظر حاکم یا نایب الحکومه یا هر کس که بوده از بنده که همسایه ملک او بود یا بملاحظه دیگر از من نمی گرفت و از دیگری دو مقابل میگرفت .

وثوق الدوله - این اصلاح باید به میزنی بشود همین مایه که حکام این تفاوت عمل را می گرفتند می شود در اصلاح هم بخورند تا بجمع دولت بیاید .

آقا سیدحسن تقی زاده - بنده در کمیسیون چند دفعه حاضر شدم ولی یک نکته که هست همین است که چه ضرر دارد امسال مالیات از حکومت تجزیه بشود .

وثوق الدوله - اینکه گفته شد که باید مجزی بشود و انجمن محلی هم نظارت داشته باشد .

آقا شیخ ابراهیم - این تفاوت عمل را که حکام میکردند هر ساله یک پیشکش میدادند و بر آن تفاوت می افزودند حالا باید معلوم باشد که کدام فرغ از روی اصل میرند و میکنند .

رئیس - این کار برای این نیست که چیزی امسال زیاد بگیرند بجهت اینست که بکیسه حاکم نرود حال میخواهیم ببینیم که این کار از روی ضرورت امسال خوبست یا راه سهل تر و بهتر بنظر می آید

که مثلا از تمام عشر گرفته بشود این امروز میشود یا مانع و اشکالی دارد پس باید ببینیم که این ظلم هر ساله را هم امسال بکنیم به تر است تا ترتیب صحیحی داده شود یا نه.

فتح الله خان - عشر گرفتن امسال امکان ندارد ولی تفاوت گرفتن که زیاد نگردد با نظارت انجمن محلی عیبی ندارد.

آقا شیخ حسین شهیدی - عشر بیزان شرع یا بضر میزان شرع بخواهد بگیرد بمقصد شما که دخل بخرج وانی باشد نمی شود بجهت این که عشر شرعی بعد از وضع تمام مخارج است دیگر نه گمرک دارد و نه سرباز دارد و نه صادر و وارد دیگر دارد هیچ ندارد.

رئیس - حالا دیگر پیش از این مباحثه ندارد اگر بنظر آقایان چیز صحیحی می آید که مفید فایده و سهل تر باشد یک چیزی بنویسند پس فردا خوانده شود.

و ثوق الدوله - تفاوت عمل چیز تازه نیست همان است که حکام میکردند و این که آرا اصلاح کنیم که از غنی و فقیر با السویه گرفته شود این بعد از ممیزی علمی است زیرا که اگر ما بتوانیم از برای اصلاح این امر فکری بکنیم برای اصل می کنیم این همان ترتیب جاریست که بود.

مطلب دوم این است که در زمان صدارت عین الدوله بعضی را فرستادند که حدود خراسان از سیستان و قوچان و توابع آن را ممیزی کردند نتیجه ممیزی که وزیر مالیه تحقیق کردند هشتاد هزار تومان نقد و هشتاد هزار خروار جنس شد ولی سی هزار تومان آن را آصف الدوله استعفا کرده بود که با تابع او موجب داده شود و از هشتاد هزار تومان موضوع بود کمیسیون در این باب رای داده که این سی هزار تومان موضوع نشود و در جزو دستور العمل نوشته شود.

سیم تعمیر جنس بنقد که هر کس خالصه خریده بود آن جنس را تبدیل بنقد کرده بودند و این کم کم سرایت در خیلی جاها کرده بود کمیسیون در این باب هم رای داده که همین جنس را دیوان بگیرد و تعمیر نشود.

آقا سید حسن قلی زاده - این - مطلب صحیح است یکی هم در باب تیول است در آن قراری داده نشد.

و ثوق الدوله - در باب تیول مذاکره خیلی شده و مسلم است که بعضی از تیولات خیلی علاوه می برند ولی بعضی تیولات همان بقدر موجب صاحب تیول حایدی دارد دیگر زیاده ندارد دیدیم اگر بخواهیم کاری بکنیم فقط در همان هائی که علاوه دارند باید برگردد و این هم سهل است اما بکس دیوان امساله چیزی نیاید لهذا گفتیم باشد برای ممیزی علمی.

آسید حسن قلی زاده - این مسئله را از این سه مطلب جدا نکنید ضمیمه همان ها بکنید تا نامدا کره شود.

آقا میرزا ابوالحسن خان - فعلا گفتگو بکنید هر کس حرفی دارد بگوید.

مفتی الملک - تیول باید برگردد و یک فایده برگشتن تیول این است که معتکفین فلان نمیتوانند احتکار کنند حرفه بدست دولت خواهد بود و ارزان خواهد شد.

آقا شیخ حسین - من مقدمه ام این است که کلبه تیول باید برگردد بجهت این که بشیر الملک فوج را تیول کرده بهزار و چهار صدونوه تومان و شخصی که اطلاع داشت قسم یاد کرد که از فوج رخت تنها چهل هزار تومان می گیرد دیگر اصفهان و سایر جاهها هیچ حالیه نیست که این مطلب چقدر ضرر ملت و دولت است هر چه خواستم از آن شخص تمامی را صورت بگیرم میترسید و نمیداد من یک چیزی نوشته ام بیخوانم اگر صلاح دانستید اعلان شود . . عقیده بنده این است بعضی اشخاص در این شهر از بعضی مفاصه ادارات باخبرند که اگر بگویند صلاح دولت و ملت است ولی اطمینان ندارند خوب است مجلس محترم بهضور مبارک اعلیحضرت پادشاه اسلام عرض نماید که اعلان بفرمایند بعموم مردم که هر کس مطالب خود را بدون خوف به مجلس شورای ملی عرض نماید اگر این عرض بنده صلاح دولت و ملت است اقدام کنید.

رئیس - این مطلب شما در نظامنامه هست که هر کس هر چه در خیر دولت و ملت میداند بگوید آزاد است .

رئیس التجار - یکی از فصول امتیاز نامه بانک ملی این است که تمام عایدات دولتی باید بانک ملی وارد شود پس در اینصورت تمام تیولات باید برگردد.

آقا میرزا حسین طیبی - تیول دو قسم است یکی این که شخصی جائی را تیول کرده است و برده است چیزی هم بدولت نمی دهد یکی هم این که موقوفه موجب محلی را تیول دارد و عایدی آن هم بیشتر از اندازه موجب نیست آن دیگر چرا برگردد (جمعی گفتند برگردد و موجب را از بانک بگیرد)

آقا میرزا محمود دخواستاری - عرض دارم اجازه می فرمایید در باب تیولات جناب و ثوق الدوله فرمودند که بعضی از تیولات يك جزئی تفاوت هلی دارد و بعضی از تیولات هیچ تفاوت هلی ندارد بنده عرض می کنم در تمام ایران تیولاتی که هست از تومانی دوهزار الی سه تومان تفاوت عمل دارد باید این تفاوت عمل عاید دولت شود آیا این رعیت فقیر غیر از سلطان عصر که اطاعت او بر تمام ماها لازم و واجب است رعیت چند پادشاه باید باشد يك پادشاه صاحبان تیولات يك پادشاه حاکم محل يك پادشاه مباشرین گذشته از اینها می دانید هر ده و صبه که تیول است قهراً حاکم ولایت بار صیای آن نه عداوت میورزد منتهای ظلم و اذیت را در حق آن جا مجری میدارد آیا میخواهم بدانم این ارباب تیول چه امتیازی با سایر ارباب حقوق دارند که باید بنگاه بسال آینه مانده حقوق خودشان را بالاضافه از محل دریافت دارند و سایرین بعد از یکسال و دو سال بحقوقات خودشان نرسند چه ضرر دارد که تمام این تیولات برگردد و فایده کلی هم عاید دولت شود و رهایی تیولات هم از دست ظلم و استبداد فوق العاده خلاص شوند و ارباب حقوق هم با السویه به حقوق خود برسند.

آقا میرزا ابوالحسن خان - اینکه تیولات بجهت صاحبان آنها فایده دارد هیچ حرفی نیست و در کاری هم که مجلس حکم کرد نمیشود استثناء کرد این هم محل حرفی نیست فقط در کمیسیون اختلاف در این شده که فایده ابتکار اگر امساله

بر گردانند بدولت خواهد رسید یا بجا کم محل اگر راهی دارید که بدولت میرسد همین ساعت رای بدهید تیولات برگردد اگر فایده تیولات امساله بحکومت عاید شود چرا برگردانیم باشد برای ممیزی.

مشهدی باقر - کسی از ما بی رسد فرض را از کجا میدهید باید بگوئیم تیولت را برگردانند پنج کرو کسر محل و فرض دولت را بدعیم غیر از این تیری در ترکش نداریم.

آقا میرزا ابوالحسن خان - اینکه گفتید صحیح است فرض این بود که راهی برای اینکار پیدا شود عقیده بنده این است همان گسائیکه از طرف وزارت مالیه مباشر مالیات هستند و انجمن های محلی که نظارت در مالیات دارند همان آنها را برای اینکار بکارید که بگیرند.

احسن الدوله - با وجود سلطنت مشروطه و آزادی ملت غیر ممکن است که رعیت بنده کسی ارباب تیول را که هم جنس خودشان است قبول نمایند بهتر آنست که تیولت بدون استثناء بکلی موقوف و تفاوت عمل آنها با نظارت انجمن های محلی عاید دولت بشود.

**مذاکرات روز پنجشنبه
۹ شهر صفر ۱۳۲۵
دارالشورای ملی**

امروز دو نفر از وکلای آذربایجان ورود بمجلس کرده بودند آقا میرزا فضلعلی آقا ایشان را معرفی کرد باینطور (جناب آقا میرزا یحیی امام جمعه خوبی از وکلاء آذربایجان از طبقه چلبه علما از علما و فضلا صاحب اجازه و ادیب و منشی و سیاسی دان و از خانواده بزرگ محترم هستند) آقا ی حاجی محمد آقا حریری از تجار محترم تبریز علاوه بر اینکه از فامیل بزرگ هستند دارای همه گونه کمالات میباشد) عموم وکلا تبریک گفتند و مشارالیهما بسمت عضویت در مجلس پذیرفته شدند . خلاصه مذاکرات روز سه شنبه ۹ شهر صفر را آقا سید محمد تقی قرائت کردند راپورت انجمن مالیه مطرح مذاکره شد .

رئیس - در مجلس پررور باشد در همان مطالب راجعه بنالیه که مطرح گردیده هر که چیزی بنظرش میرسد بنویسد یا بگوید .

آقا میرزا سید محمد علی - ام مطلب امروز نظامنامه عدلیه است باید او را بر همه کارها مقدم بدارید .

رئیس - عرض کردم مشغول نوشتن هستند و رجوع بوقتن الملک شده است حال اگر در این تغییرات چیزی باعث تعطیل او نشده باشد همین چند روزه تمام شده بمجلس خواهد آمد .

فتح الله خان - در خصوص تفاوت عمل باید گرفته شود امساله نمیشود عشر گرفت بدون ممیزی و تیولت هم باید برگردد .

آقا سید حسین شهیدی - بنا بود تفاوت عمل را صورت بدهند که معلوم شود چه قدر است .

آقا میرزا فضلعلی آقا - در آذربایجان سه قسم مالیات است يك قسم مالیات مستقلات شهری است مثل دکان و غیره يك قسم مالیات دهات و يك قسم هم مالیات ایلات . آنکه مالیات شهری است قراری دارد بدون زیاده و نقصه گرفته میشود